

Ohlédnutí uprostřed kampaně 2023/2024

LOOKING BACK FROM THE MIDST OF 2023/2024 CAMPAIGN

Rok 2023 jsme začínali s pozitivními očekáváními, cukrová řepa se po několika velmi špatných letech znovu vrátila na pozici „královny plodin“ a opět stala se u prvovýrobce finančně stabilizačním prvkem. Avšak již 19. ledna přišla zpráva, která nepotěšila jak pěstitele cukrové řepy, tak i cukrovarníky. První senát Evropského soudního dvora vyslyšel žádost v již dříve vedeném sporu a potvrdil zákaz používání neonikotinoidů; žádost byla podána dvěma sdruženími pro boj proti pesticidům a na podporu biodiverzity (Pesticide Action Network Europe ASBL a Nature et Progrès Belgique ASBL) na straně jedné a État belge (Belgické království) na straně druhé. Toto rozhodnutí bylo v daný okamžik „ranou z čistého nebe“. Pěstitelé stejně jako cukrovarníci a ani samotné osivařské společnosti netušili v danou chvíli, bude-li možné objednaná osiva vyrobit a následně dodat v požadovaném množství. Po jednáních vedených pracovníky Ministerstva zemědělství ČR se zástupci Evropské komise se podařilo výjimku vydanou již v září 2022 potvrdit a osivo cukrové řepy dodat tak, jak bylo objednáno.

Setí řepy bylo zahájeno v dřívějších termínech, než bylo zvykem. V některých oblastech byl dřívější termín setí zvolen z důvodu nejistoty budoucího vývoje počasí, a to zejména srážkového a také teplotního. V řepařských oblastech Moravy a Slezska výsev začal v relativně brzkém termínu, první plochy byly zasety již kolem 8. března, plošný výsev pak byl zahájen po 18. březnu. V první polovině setí můžeme hodnotit agrotechnické

podmínky jako příznivé. Březnové nadprůměrné teploty spolu s větrným počasím však způsobily vysoušení již zasetých ploch anebo ploch, které byly k setí připravovány. Srážkové úhrny za březen se pohybovaly v rozmezí od 4,2 mm až po 14 mm, což nepředstavovalo ani polovinu dlouhodobého normálu. Naopak duben byl zcela odlišný. Srážkové úhrny byly na dlouhodobých normálech a mnohde je překračovaly i dvojnásobně. První významné srážky byly např. na Opavsku zaznamenány až v dubnu (až 120 % dlouhodobého normálu). Teplotně můžeme duben charakterizovat jako silně podprůměrný. Dosažené hodnoty byly o více než 1,5 °C nižší než dlouhodobý průměr za sledované období. Tzv. ledoví muži udeřili s velkým časovým předstihem již koncem dubna a zaznamenané teploty byly na sledovaných lokalitách hluboko pod bodem mrazu, vykazovaly hodnoty od -12 °C po -4 °C. Tyto teplotní výkyvy trvaly několik dnů a měly za následek fatální poškození ploch klíčních i již vzešlých porostů cukrové řepy. Dodavatelé společnosti Moravskoslezské cukrovarny, s.r.o., nahlásili a znovu oseli celkem 1350 ha. Navzdory popsaným negativním vlivům, včetně velmi omezeného počtu výsevních jednotek osiva mořeného neonikotinoidy, se podařilo zničené plochy znovu osít. Květen pak byl pro další vývoj porostů příznivý, srážkově i teplotně. Květnové počasí se do značné míry projevilo na prvních odpočtech jedinců rostlin. Jejich průměrný počet dosahoval v tomto období 92–105 tisíc na hektar. I přes uvedená pozitiva nezbuzoval vývoj rostlin v některých oblastech rajonu Moravskoslezských cukrovarů zprvu příliš optimismu. Obavy působila hodnota sušiny rostlin a vlhkost půdy na kontrolních stanicích. Předkampaňové odběry vzorků řepy a zjištěné výsledky však tyto obavy vyvrátily a zároveň potvrdily, jak citlivě cukrovka reaguje na dostatek vláhy a příznivou teplotu.

Vzorkování probíhalo od 31. až do 37. kalendářního týdne. Srážky v průběhu srpna se velmi kladně a hlavně kontinuálně projevily na nárůstech hmoty kořene, její přírůstky dosáhly ve dvoutýdenních intervalech 10–13 t·ha⁻¹, a to podle oblastí vzorkování. Cukernatosti se při posledním 4. odběru ustálily na hodnotách mezi 15,88 % a 16,11 %.

Díky přetrvávajícímu teplému a vlhkému počasí však došlo v průběhu září ke zvýšenému tlaku listových chorob, zejména cercosporové listové skvrnitosti řepy, tzv. cercosporiozy. Aplikace fungicidů byla v porostech cukrové řepy provedena průměrně 2,7×, na plochách, které byly určeny na pozdní sklizeň, bylo ošetření provedeno 3–4×. Podle výsledků vzorkování

Doprava řepy ke zpracování v cukrovaru Opava

Vagonová vykládka cukrovky v Hrušovanech nad Jevišovkou

a růstových trendů lze očekávat výnosy cukrové řepy ve společnosti Moravskoslezské cukrovary v rozmezí 68 až 74 t·ha⁻¹ podle jednotlivých závodů.

Moravskoslezské cukrovary zahájily letošní cukrovarnickou kampaň ve svých zpracovatelských závodech v rozdílných termínech. V Opavě začalo zpracování řepy 13. září s předpokládaným ukončením zpracování ve druhé půli ledna. V závodu Hrušovany nad Jevišovkou pak byla kampaň zahájena později než v loňském roce, a to 5. října, s předpokladem ukončení zpracování v první polovině ledna 2024. Ve svých cukrovarech společnost plánuje v letošním roce zpracovat více než 830 tis. t cukrové řepy z Česka a současně přes 140 tis. t ze Slovenska. V opavském závodu je pro transport cukrové řepy ze 100 % využívána automobilová doprava, v Hrušovanech nad Jevišovkou je doprava rozdělena mezi automobilovou a železniční v poměru 75 : 25. Převaha suroviny po železnici je využívána na území Čech, Moravy i Slovenska.

Vážené čtenářky a čtenáři, kolegové, v příštím roce budeme čelit výzvám, které prověří naši schopnost reagovat na nové podmínky. Největší výzvou bude změna v moření osiva. Po několika desetiletích, kdy jsme běžně používali osivo cukrovky mořené přípravky ze skupiny neonikotinoidů, již toto moření nebude k dispozici. Tato změna bude vyžadovat zvýšenou pozornost a dohled na porosty. Škůdce, které jsme dlouhodobě vyřadili ze zřetele, budeme muset důsledně monitorovat a v případě jejich prvních výskytů bude nezbytné provést aplikace vhodných insekticidů. Osivo, které budeme mít k dispozici, bude ošetřeno přípravkem Bueto Start (obsah účinné látky *flupyradifuron* 480 g·l⁻¹) proti dřepčíku řepnému, maločlenci čárkovitému, mšici makové, mšici broskvoňové, květilce řepné a rýhonosci řepnému. Povolení k použití této účinné látky vydal ÚKZÚZ 24. července 2023 pod č.j. UKZUZ 124458/2023. Mimo zákaz používání neonikotinoidů jsou očekávány zakazy některých dalších účinných látek, a to od roku 2025.

I když nám legislativa do jisté míry svazuje ruce, jsme v rámci Evropské unie pátým největším výrobcem cukru. Tato skutečnost dokazuje, že jsme v České republice schopni ve velké konkurenci udržitelným způsobem pěstovat cukrovou řepu a vyrábět z ní cukr. Přejí nám všem klidnou a v rámci možností pohodovou kampaň 2023/2024.

Jiří Sedliský, Moravskoslezské cukrovary, s. r. o.